

Streszczenie

Przedmiotem pracy jest proces gentryfikacji wsi w Polsce. W literaturze proces ten zaliczany jest do procesów zmian w strukturze społecznej wsi, polegających na wzroście udziału zróżnicowanych kategorii klasy średniej. Jest to szerokie ujęcie procesu, nie precyzujące, jakie są przyczyny tego wzrostu. Wielu badaczy przyjmuje ponadto, że integralną częścią charakterystyki procesu są jego konsekwencje. Na opis tak rozumianej gentryfikacji wsi składa się charakterystyka przemian ludnościowych, społeczno-ekonomicznych, przestrzennych oraz psychospołecznych i kulturowych. Takie rozumienie procesu przyjęto w tej pracy, bowiem uznano, że w odróżnieniu od często spotykanego w literaturze podejścia, wskazującego, że gentryfikacja na wieś „przychodzi z miasta”, w przypadku polskiej wsi nie oddawałoby to istoty zjawiska. O wzroście udziału klasy średniej na wsi w ostatnim trzydziestolecu w Polsce zadecydowały bowiem dwie grupy przyczyn: (a) wewnętrzne wiejskie tj. boom edukacyjny po 1989 roku oraz (b) zewnętrzne w stosunku do obszarów podlegających gentryfikacji, czyli migracje byłych mieszkańców miast na obszary wiejskie i migracje dobrze wykształconej młodzieży wiejskiej z obszarów peryferyjnych do obszarów metropolitarnych.

Samą klasę średnią określa się jako tę zajmującą środkową przestrzeń w zhierarchizowanym społeczeństwie. W tej analizie określono jej członków przez wykonywane zawody, wymagające odpowiedniego wykształcenia i polegające na czynnościach niefizycznych. Zaliczono do niej przedstawicieli pierwszych czterech wielkich grup społeczno-zawodowych wg klasyfikacji ISCO-08. Ich przedstawiciele stanowią ok. 30% wiejskiej populacji, a ich udział w strukturze społeczno-zawodowej wsi podwoił się od początku lat 90.

Celem pracy jest charakterystyka procesu gentryfikacji wsi w Polsce oraz jego konsekwencji gospodarczych, społecznych i kulturowych. Gentryfikacja wsi jest rozumiana jako proces zmieniający kształt struktury społecznej wsi, który związany jest z wzrostem udziału klasy średniej, zajmującej wyższe pozycje w stratyfikacji społecznej, do których uprawnia poziom wykształcenia, co wiąże się ze stosunkowo wysokimi dochodami. Praca oparta jest na triangulacji metod; kluczowe w niej było rozpoznanie cech zjawiska w kraju oraz opracowanie dla nich statystycznych wskaźników. Cechy procesu wskazano w oparciu o polskie i zagraniczne analizy typu case study, przy wykorzystaniu metody rozszerzonego przypadku, natomiast podstawą analizy konsekwencji gentryfikacji była metoda porównawcza.